

Κωνσταντίνος Γ. Ντούρος

ΤΟ ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ στα αρχαία ελληνικά

Σύμφωνα με το νέο σύστημα αξιολόγησης

Απευθύνεται σε: εκπαιδευτικούς • μαθητές • υποψήφιους ΑΣΕΠ

- 33 κείμενα αττικού πεζού λόγου
- Ερωτήσεις κατανόησης
- Συντακτικές και γραμματικές επισημάνσεις
- Συντακτικές και γραμματικές ασκήσεις
- Παράλληλες συντάξεις ρημάτων
- Κριτήρια αξιολόγησης
- Παράρτημα γραμματικής
- Απαντήσεις σε όλες τις ασκήσεις

ISBN 978-960-456-547-4

© Copyright: Ιούλιος 2020, Κ. Ντούρος, Εκδόσεις Ζήτη

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του ελληνικού νόμου (Ν.2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Φωτοστοιχειοθεσία Π. ΖΗΤΗ & ΣΙΑ Ι.Κ.Ε.
Εκτύπωση 18ο χλμ Θεσσαλονίκης-Περαίας
Βιβλιοδεσία Τ.Θ. 4171 • Περαία Θεσσαλονίκης • Τ.Κ. 570 19
Τηλ.: 2392.072.222 - Fax: 2392.072.229 • e-mail: info@ziti.gr

www.ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
Αρμενοπούλου 27, 546 35 Θεσσαλονίκη
Τηλ.: 2310.203.720, Fax: 2310.211.305 • e-mail: sales@ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
Χαριλάου Τρικούπη 22, 106 79 Αθήνα
Τηλ.-Fax: 210.3816.650 • e-mail: athina@ziti.gr

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ: www.ziti.gr

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το παρόν βιβλίο είναι καρπός μιας επίπονης προσπάθειας, η οποία ξεκίνησε πριν από σαράντα χρόνια, κρίθηκε και δοκιμάστηκε στα μαθητικά θρανία. Είναι αποτέλεσμα βαθιάς εμπειρίας, κατάθεση γνώσης σωρευμένης με τη διαδικασία της ανατροφοδότησης, μιας διαρκούς αγωνίας του διδάσκοντα να προσεγγίσει με τον πιο πρόσφορο και αποτελεσματικό, για το διδασκόμενο, τρόπο πρόσληψης των απαραίτητων εκείνων γνωστικών στοιχείων, τα οποία θα καταστήσουν οικείο και προσπελάσιμο το πρωτότυπο αρχαιοελληνικό κείμενο.

Στο βιβλίο αυτό παρατίθενται τριάντα τρία (33) αποσπάσματα αρχαιοελληνικών κειμένων με το απαραίτητο κάθε φορά εισαγωγικό σημείωμα, προκειμένου να καθίσταται σαφές το χρονικό πλαίσιο και οι συνθήκες στις οποίες αναφέρεται το κάθε κείμενο. Για την καλύτερη προσπέλαση του πρωτότυπου κειμένου δίνεται κάθε φορά το απαραίτητο λεξιλόγιο.

Η πρωτοτυπία ωστόσο του βιβλίου αυτού βρίσκεται στο ότι με αφορμή το κάθε κείμενο γίνονται επισημάνσεις συντακτικών φαινομένων και παρατίθενται παράλληλες συντάξεις. Δηλαδή πώς εμφανίζεται στο πρωτότυπο κείμενο και στους διάφορους συγγραφείς ένα ρήμα με τις διαφορετικές συντάξεις και τις διαφορετικές σημασίες. Αυτό βοηθάει ιδιαίτερα το μαθητή να κατανοεί την ιδιαιτερότητα του κάθε ρήματος και να προσαρμόζει τη μετάφραση ανάλογα με την εκάστοτε σύνταξη. Τα παραπάνω περίπου 600 παραδείγματα πρωτότυπου κειμένου διάφορων συγγραφέων της αττικής πεζογραφίας παρατίθενται μεταφρασμένα, προκειμένου να μπορεί ο μαθητής αλλά και ο εκπαιδευτικός να τα προσεγγίζει ευκολότερα.

Για την καλύτερη κατανόηση του διαπραγματευόμενου κάθε φορά συντακτικού φαινομένου γίνονται παραπομπές στο συντακτικό του ίδιου συγγραφέα που επανεκδίδεται ταυτόχρονα για τρίτη φορά από τον ίδιο εκδοτικό οίκο με τίτλο: «Συντακτικό της αρχαίας ελληνικής γλώσσας σε πίνακες».

Η διατύπωση των συντακτικών ερωτημάτων γίνεται κυρίως με βάση το νέο σύστημα αξιολόγησης, το οποίο απαιτεί σε βάθος γνώση της δομής του αρχαιοελληνικού λόγου και επομένως και των συντακτικών φαινομένων. Δεν είναι αρκετό πλέον να αναγνωρίζει κανείς συντακτικά ένα όρο. Καλείται συχνά να δικαιολογεί την επιλογή του και να «παίζει» με το κείμενο προσαρμόζοντας τη σύνταξη στη μετάφραση και τη μετάφραση στη σύνταξη. Με αυτή τη λογική διατυπωμένα θα βρει κανείς πλήθος ερωτημάτων, τα οποία θα του επιτρέψουν όχι μόνο την κάθετη αλλά και την οριζόντια γνώση της δομής του αρχαιοελληνικού λόγου.

Στο ίδιο πνεύμα κινείται σε μεγάλο βαθμό και η διατύπωση ερωτημάτων στη γραμματική. Δεν είναι αρκετό να ξέρει κανείς να κλίνει ένα ουσιαστικό ή να σχηματίζει συγκεκριμένο τύπο ενός ρήματος αλλά θα πρέπει να το αναγνωρίζει και να το

ανασύρει μέσα από το κείμενο. Είναι διαφορετικό, για παράδειγμα, να ζητείται η προστακτική παρακειμένου του *παρασκευάζεσθαι* από το να ζητείται η προστακτική παρακειμένου ενός οδοντοκόληκτου ρήματος. Στη δεύτερη περίπτωση, όπως είναι φανερό, απαιτείται σε βάθος γνώση της γραμματικής, στην οποία οδηγείται σιγά σιγά με την ανάλογη διατύπωση των ερωτημάτων.

Στην καλή και αποτελεσματική γνώση των γραμματικών φαινομένων βοηθούν ιδιαίτερα αφενός το παράρτημα γραμματικής που παρατίθεται στο βιβλίο και αφετέρου οι γραμματικές επισημάνσεις που γίνονται στο κάθε κείμενο με τη μορφή πρακτικών κανόνων. Στο παράρτημα γραμματικής βρίσκει κανείς διαφόρους τύπους ασκήσεων, οι οποίες καλύπτουν επαρκώς όλα τα γραμματικά φαινόμενα. Τα σπουδαιότερα ρήματα ταξινομούνται σε 14 ασκήσεις με 4 ή 5 υποερωτήματα η καθεμιά προκειμένου να γίνεται η συστηματική μελέτη τους. Επίσης, με την παράθεση και όλων των γραμματικών παρατηρήσεων των πανελλαδικώς εξεταζομένων κειμένων από το 1983 μέχρι και σήμερα παρέχεται η χρυσή ευκαιρία στο μαθητή να τεστάρει τις γνώσεις του.

Κρίθηκε επίσης σκόπιμο να παρατεθεί ένα βασικό λεξιλόγιο με τη σημασία και τη σύνταξη απλών και σύνθετων ρημάτων, όπως και διαφόρων περιφράσεων αυτών.

Το δεύτερο μέρος και πιο ουσιαστικό, κατά τη γνώμη μου, είναι οι ενδεικτικές απαντήσεις που δίνονται σε όλα τα ερωτήματα: κατανόησης, γραμματικά και συντακτικά, καθώς και στα πέντε κριτήρια αξιολόγησης. Παρέχεται έτσι η ευκαιρία στο μαθητή να αξιολογήσει την προσπάθειά του και να προβληματιστεί δημιουργικά πάνω σ' αυτή. Σημειωτέον ότι για ευνόητους λόγους στις απαντήσεις επί των κριτηρίων αξιολόγησης δε δίνεται μόνο η μετάφραση του συγκεκριμένου αποσπάσματος που ζητείται αλλά ολόκληρου του κειμένου.

Εύχομαι και ελπίζω η παρούσα έκδοση να αποτελέσει ένα από τα κατάλληλα εφόδια για μια αποτελεσματική προσέγγιση και ερμηνεία του αρχαιοελληνικού λόγου.

Ο συγγραφέας
Ιούλιος 2020

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

1. ΚΕΙΜΕΝΑ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ

Κείμενο 1ο: Πλουτάρχου, <i>περί παιδων ἀγωγῆς</i> , 4,8-11	13
Κείμενο 2ο: Θουκυδίδου, <i>Ἱστορίαι</i> , ζ, 3	19
Κείμενο 3ο: Ἴσοκράτους, <i>κατὰ Λοχίτου</i> , 9.1-12.6	25
Κείμενο 4ο: Θουκυδίδου, <i>Ἱστορίαι</i> VI. 27-29	35
Κείμενο 5ο: Ἴσοκράτους, <i>κατὰ Σοφιστῶν</i> , 1-2	41
Κείμενο 6ο: Αἰσχίνου, <i>κατὰ Τιμάρχου</i> , 84-85, 103	48
Κείμενο 7ο: Ἴσοκράτους, <i>Ἀρχίδαμος</i> , 1, 4-5	54
Κείμενο 8ο: Λυσίου, <i>κατὰ Ἀλκιβιάδου Β'</i> , 7-10	60
Κείμενο 9ο: Ἴσοκράτους, <i>περὶ εἰρήνης</i> , 115-117, 119-120	66
Κείμενο 10ο: Αἰσχίνου, <i>κατὰ Τιμάρχου</i> , 92-93	72
Κείμενο 11ο: Ἴσοκράτους, <i>Πανηγυρικός</i> , 181	77
Κείμενο 12ο: Λυσίου, <i>κατὰ Φίλωνος</i> , 1-4	83
Κείμενο 13ο: Ξενοφώντος, <i>Κύρου Ἀνάβασις</i> , II, 5, 3-8	89
Κείμενο 14ο: Θουκυδίδου, <i>Ἱστορίαι</i> , 8. 65. 1-3	95
Κείμενο 15ο: Αἰσχίνου, <i>περὶ τῆς παραπρεσβείας</i> , 79	100
Κείμενο 16ο: Ξενοφώντος, <i>Ἀπομνημονεύματα</i> , 4.8.1	106
Κείμενο 17ο: Θουκυδίδου, <i>Ἱστορίαι</i> , 7.16.1-7.17.4	111
Κείμενο 18ο: Θουκυδίδου, <i>Ἱστορίαι</i> , Ζ' 24-25.1	117
Κείμενο 19ο: Ξενοφώντος, <i>Ἀπολογία Σωκράτους</i> , 22-26	123
Κείμενο 20ο: Ἴσοκράτους, <i>Πλαταϊκός</i> , 1-3	129
Κείμενο 21ο: Δημοσθένους, <i>Περὶ τοῦ Στεφάνου</i> , 17-19	136
Κείμενο 22ο: Ἴσοκράτους, <i>περὶ Ἀντιδόσεως</i> , 199-201	142
Κείμενο 23ο: Θουκυδίδου, <i>Ἱστορίαι</i> , 5, 63-64	148
Κείμενο 24ο: Ξενοφώντος, <i>Κυνηγετικός</i> , 13.1.1-13.5.1	155
Κείμενο 25ο: Δημοσθένους, <i>περὶ τῶν συμμοριῶν</i> , παρ. 1-3	161
Κείμενο 26ο: Ξενοφώντος, <i>Ἑλληνικά</i> , 6, 5, 4-5	167
Κείμενο 27ο: Ξενοφώντος, <i>Ἑλληνικά</i> , 6.5.6-12	173

Κείμενο 28ο: Ξενοφώντος, <i>Ἑλληνικά Ε'</i> , 4, 34-37	179
Κείμενο 29ο: Θουκυδίδου, <i>Ἱστορίαι V</i> , 32.3.1-32.6.1	186
Κείμενο 30ό: Ἴσοκράτους, <i>Εὐαγόρας</i> , 1-5	192
Κείμενο 31ο: Λυσίου, <i>κατὰ Ἐπικράτους</i> , 5-7	198
Κείμενο 32ο: Ἀνδοκίδου, <i>περὶ Μυστηρίων</i> , 141-143	204
Κείμενο 33ο: Ξενοφώντος, <i>Κύρου Ἀνάβασις</i> , Γ, Ι, 2-3	210
2. ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ	215
Απλά ρημάτα	215
Πίνακας των κυριότερων σύνθετων ρημάτων	232
Επιρρήματα	239
Αντωνυμίες	243
3. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ	245
Στοιχεία γύρω από το φθογγολογικό	245
Α. Τόνος των εγκλιτικών	245
Β. Πάθη φωνηέντων	245
Γ. Πάθη συμφώνων	246
Ουσιαστικά	247
1. Χρήσιμες παρατηρήσεις στην Α' κλίση ουσιαστικών	247
2. Χρήσιμες παρατηρήσεις στη Β' κλίση ουσιαστικών	248
Άσκηση 1η	249
3. Χρήσιμες παρατηρήσεις στην Γ' κλίση ουσιαστικών	252
Άσκηση 2η	253
Παραθετικά επιθέτων & επιρρημάτων (χρήσιμες παρατηρήσεις)	256
Άσκηση 3η (στα παραθετικά)	258
Άσκηση 4η (στα δευτερόκλιτα επίθετα)	259
Άσκηση 5η (στα τριτόκλιτα επίθετα)	261
Άσκηση 6η (στα αριθμητικά)	263
Άσκηση 7η (στις αντωνυμίες)	265
Άσκηση 8η (στα χειλικόληκτα)	266
Άσκηση 9η (στα ουρανικόληκτα)	268

Τα σπουδαιότερα ρήματα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας	270
Αρχικοί χρόνοι των σπουδαιότερων ρημάτων της αρχαίας ελληνικής γλώσσας	271
Η προστακτική στα σύνθετα ρήματα	279
Ρηματικές ασκήσεις	280
4. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	307
1ο κριτήριο αξιολόγησης	307
2ο κριτήριο αξιολόγησης	309
3ο κριτήριο αξιολόγησης	311
4ο κριτήριο αξιολόγησης	314
5ο κριτήριο αξιολόγησης	316

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Απαντήσεις στα κείμενα αρχαίων ελληνικών	321
Κείμενο 1ο	321
Κείμενο 2ο	323
Κείμενο 3ο	326
Κείμενο 4ο	328
Κείμενο 5ο	331
Κείμενο 6ο	333
Κείμενο 7ο	335
Κείμενο 8ο	337
Κείμενο 9ο	340
Κείμενο 10ο	342
Κείμενο 11ο	345
Κείμενο 12ο	347
Κείμενο 13ο	349
Κείμενο 14ο	351
Κείμενο 15ο	353

Κείμενο 16ο	355
Κείμενο 17ο	357
Κείμενο 18ο	359
Κείμενο 19ο	361
Κείμενο 20ό	363
Κείμενο 21ο	366
Κείμενο 22ο	368
Κείμενο 23ο	371
Κείμενο 24ο	373
Κείμενο 25ο	376
Κείμενο 26ο	379
Κείμενο 27ο	381
Κείμενο 28ο	383
Κείμενο 29ο	386
Κείμενο 30ό	388
Κείμενο 31ο	391
Κείμενο 32ο	393
Κείμενο 33ο	396
2. Απαντήσεις στις ασκήσεις	399
3. Απαντήσεις στις ρηματικές ασκήσεις	414
4. Απαντήσεις στα κριτήρια αξιολόγησης	433
Η ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ ...	443
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΩΝ & ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ	465
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	469

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

- Κείμενα Αρχαίων Ελληνικών
- Λεξιλόγιο
- Παράρτημα Γραμματικής
- Κριτήρια Αξιολόγησης

ΚΕΙΜΕΝΟ 1ο

(Πλουτάρχου, *περὶ παιδων ἀγωγῆς*, 4,8-11)

Ο Πλούταρχος ἐξῆσε περίπου μεταξύ 45 και 120 μ.Χ. Κατάγεται ἀπὸ τὴ Χαϊρώνεια τῆς Βοιωτίας και υπῆρξε φιλόσοφος, συγγραφέας και παιδαγωγός. Στὸ ἔργο του «Περὶ παιδων ἀγωγῆς» ἀποκαλύπτονται οἱ θέσεις του για τὴν ἀνατροφή των παιδιῶν και ἡ παιδαγωγικὴ του σκέψη.

Διδασκάλους γὰρ ζητητέον τοῖς τέκνοις, οἳ και τοῖς βίοις εἰσὶν ἀδιάβλητοι και τοῖς τρόποις ἀνεπίληπτοι και ταῖς ἐμπειρίαις ἄριστοι· πηγὴ γὰρ και ρίζα καλοκαγαθίας τὸ νομίμου τυχεῖν παιδείας. Καὶ καθάπερ τὰς χάρακας οἱ γεωργοὶ τοῖς φυτοῖς παρατιθέασιν, οὕτως οἱ νόμιμοι τῶν διδασκάλων ἐμμελεῖς τὰς ὑποθήκας και παραινέσεις παραπηγνύουσι τοῖς νέοις, ἵν' ὀρθὰ τούτων βλαστάνῃ τὰ ἦθη. Νῦν δέ τις κὰν καταπτύσει τῶν πατέρων ἐνίων, οἵτινες πρὶν δοκιμάσαι τοὺς μέλλοντας διδάσκειν, δι' ἄγνοίαν, ἔσθ' ὅτε και δι' ἀπειρίαν, ἀνθρώποις ἀδοκίμοις και παρασήμοις ἐγχειρίζουσι τοὺς παῖδας.

και οὕτω τοῦτ' ἐστὶ καταγέλαστον εἰ δι' ἀπειρίαν τοῦτο πράττουσιν, ἐκεῖνο δ' ἐσχάτως ἄτοπον. τὸ ποῖον; ἐνίοτε γὰρ εἰδότες, αἰσθόμενοι δὲ και ἄλλων αὐτοῖς τοῦτο λεγόντων, τὴν ἐνίων τῶν παιδευτῶν ἀπειρίαν ἅμα και μοχθηρίαν, ὅμως τούτοις ἐπιτρέπουσι τοὺς παῖδας.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

ζητητέον (ἐστί): ἀπρόσωπη σύνταξη, **τοῖς τέκνοις**: δοτικὴ προσωπικὴ χαριστική, **οἱ** [...] **εἰσὶν** [...] **ἄριστοι**: ἀναφορικὴ προσδιοριστικὴ πρόταση (διδασκάλους), **τοῖς βίοις, τοῖς τρόποις, ταῖς ἐμπειρίαις**: δοτικὲς τῆς ἀναφοράς στα ἀδιάβλητοι, ἀνεπίληπτοι, ἄριστοι // **καλοκαγαθίας**: γενικὴ ὑποκειμενικὴ στο πηγὴ και ρίζα, **παιδείας**: ἀντικείμενο του ἐνάρθρου ἀπαρ. **τυχεῖν**: ὑποκ. του ἐστί. // **καθάπερ** [...] **παρατιθέασιν**: ἀπλή παραβολικὴ πρόταση του τρόπου, **τῶν διδασκάλων**: γενικὴ διαιρετικὴ στο οἱ νόμιμοι, **ἵν'** [...] **βλαστάνῃ τὰ ἦθη**: τελικὴ πρόταση // **τῶν πατέρων**: γενικὴ διαιρετικὴ στο ἐνίων // **δι' ἀπειρίαν**: ἐμπρόθετος του ἀναγκαστικοῦ αἰτίου.

Α. ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

ζητητέον ἐστί = δεῖ ζητεῖν, **ἀδιάβλητος** = ἀψογος, [ἀ(στερ.)+διά+βλητός], διαβάλλω = συκοφαντῶ, **ἀνεπίληπτος** = ἀμεμπτος, [ἀ(στερ.)+ἐπί+ληπτός], **ἐπιλαμβάνομαί τινος** = ασχολούμαι, καταγίνομαι, καταπιάνομαι, **καθάπερ** = ὅπως ακριβῶς, **παρατίθημι** = τοποθετῶ δίπλα, **παραπηγνύω τινί τι** = ἐμφυτεύω, **νόμιμος** = σωστός, **ὁ**,

ή έμμελής, τὸ έμμελές = φροντισμένος, γνωστικός, σωστός, **καταπτύω τινός** = φτύνω, προσβάλλω, **άδόκιμος** = ακατάλληλος, **παράσημος** = σκάρτος, **έσθ' ότε** = μερικές φορές.

B. ΕΡΩΤΗΣΗ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ

Ποια επιλογή των γονέων θεωρείται κατά τον Πλούταρχο ιδιαίτερα παράδοξη;

Γ1. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

A. (έπι/άπο)τυγχάνω τινός = αποκτώ, πετυχαίνω, αποτυχαίνω.

(συν/έπι)τυγχάνω τινί: συναντώ.

τυγχάνω + κατηγ. **μτχ.**: τυχαίνει να... τυχαία + ρήμα.

B. Ανάλυση ρηματικών επιθέτων [βλ. *Συντακτικό της Αρχαίας Ελληνικής σε Πίνακες*, Ντούρος Γ. Κωνσταντίνος, εκδόσεις Ζήτη, σελ. 115]

Γ2. ΠΑΡΑΛΛΗΛΕΣ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ

1. **ζητητέον εἶναι** φημι (ήμῖν) τὰς ἰδέας, (*Ίσοκρ. Έπιστ. 6, 8,6*) [*υποστηρίζω ότι πρέπει να αναζητήσουμε τις ιδέες/μορφές*].
2. ἄρ' οὖν, ὦ Εὐθύδημε, καὶ τὰγαθὸν οὕτω **ζητητέον ἐστί**; (*Ξεν. Απόμν. 4.6.8.1*) [*ἄραγε, Ευθύδημε, και το αγαθόν κατά τον ίδιο τρόπο πρέπει να το αναζητήσουμε;*].
3. **έτύγχανον** δὲ καὶ δυνάμει αὐτῶν οἱ πλείους πρῶτοι **όντες** τῆς πόλεως, (*Θουκ. Ίστ. 1.55.1.9*) [*τύχαινε οι περισσότεροι από αυτούς λόγω της δυνάμης τους να είναι από τους πρώτους της πόλης*].
4. ἡμῖν μὲν γὰρ ἡ πόλις τότε **έτύγχανεν** οὔτε κατ' ὀλιγαρχίαν ἰσόνομον **πολιτεύουσα** οὔτε κατὰ δημοκρατίαν, (*Θουκ. Ίστ. 3.62.3.2*) [*η πολιτεία μας, τότε, τύχαινε να μην είναι ούτε νόμιμη ολιγαρχία ούτε δημοκρατία*].
5. καὶ **έντυγχάνει τοῖς** ἐκ Μεσσήνης **έποίκους** ἐκπεπτωκόσιν, (*Θουκ. Ίστ. 5.5.1.3*) [*και συναντά τους εποίκους από τη Μεσσήνη, οι οποίοι είχαν εξοριστεί*].
6. ἀξιώ δ' ὑμῶν **ξυγγνώμης τυγχάνειν**, (*Θουκ. Ίστ. 7.15.2.1*) [*έχω την αξίωση να με συγχωρήσετε*].
7. ὦ Σιμμία, ταῦτά τε εὖ λέγεις καὶ τὰς γε ὑποθέσεις τὰς πρώτας, καὶ εἰ πιστὰ ὑμῖν εἰσιν, ὅμως **έπισκεπτέαι** σαφέστερον, (*Πλ. Φαίδων 107 b*) [*Σιμμία, και αυτά τα λες σωστά αλλά και τις πρώτες υποθέσεις, και αν ακόμα είναι αξιόπιστες για σας, πρέπει να τις εξετάσουμε με μεγαλύτερη σαφήνεια*].
8. οὐκοῦν αὐται, ἦν δ' ἐγώ, **άφαιρετέαι**; (*Πλ. Πολιτεία, 398 e.3*) [*αυτές λοιπόν, είπα εγώ, πρέπει να τις παραλείψουμε;*].
9. φυλαί τε γὰρ ἔτεροι **ποιητέαι** πλείους καὶ φατρίαί, καὶ τὰ τῶν ἰδίων ἱερῶν **συνακτέον** εἰς ὀλίγα καὶ κοινά, καὶ πάντα **σοφιστέον** ὅπως ἂν ὅτι μάλιστα ἀναμειχθῶσι πά-

ντες ἀλλήλοις, αἱ δὲ συνήθειαι διαζευχθῶσιν αἱ πρότερον, (Ἄριστ. Πολιτ. 1319b.23) [πρέπει να δημιουργήσουμε περισσότερες φυλές και φατρίες και να περιορίσουμε τα ιδιωτικά ιερά και να τα κάνουμε κοινά και να σκεφτούμε οτιδήποτε προκειμένου ὅλοι να ανακατευτούν μεταξύ τους και να αποχωριστούν τις προηγούμενες συνήθειες].

10. ὥστε παντάπασιν **ἐξαιρετέοι** ἡμῖν οἱ τοιοῦτοί εἰσι, (Ξεν. Κύρ. Παιδ. 2.2.25) [επομένως, ἐξ ολοκλήρου πρέπει να ἐξαιρέσουμε αὐτοὺς που εἶναι τέτοιοι].
11. λόγος τε ἐκ τοῦ φανεροῦ προεῖργαστο αὐτοῖς ὡς οὔτε **μισθοφορητέον** εἴη ἄλλους ἢ τοὺς στρατευομένους οὔτε **μεθεκτέον** τῶν πραγμάτων πλέοσιν ἢ πεντακισχιλίοις, (Θουκ. Ἰστ. 8.65.3.1) [ενεργούσαν και διακήρυσσαν φανερά ὅτι κανεῖς ἄλλος δεν ἔπρεπε να παίρνει πια μισθό ἐκτός ἀπό τους στρατευμένους και ὅτι ἔπρεπε να συμμετέχουν στη διακυβέρνηση ὄχι περισσότεροι ἀπὸ πέντε χιλιάδες πολῖτες].
12. ἔτυχον γὰρ τριάκοντα ναῦς **ἀποστέλλοντες** καὶ χιλίους ὀπλίτας ἐπὶ τὴν γῆν αὐτοῦ, (Θουκ. Ἰστ. 1,57,6) [ἔτυχε να στείλουν τριάντα πολεμικά πλοία και χιλίους ὀπλίτας στη χώρα αὐτοῦ].
13. καὶ αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι δεξάμενοι κατ' ἔχθος ἤδη τὸ Λακεδαιμονίων ἐς Ναύπακτον κατώκισαν, ἦν **ἔτυχον ἡρηκότες** νεωστὶ Λοκρῶν τῶν Ὀζολῶν ἐχόντων, (Θουκ. Ἰστ. 1.103.3) [και αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι τους δέχθηκαν ἀπὸ μίσος προς τους Λακεδαιμόνιους και τους εγκατέστησαν στη Ναύπακτο, την οποία την κυρίευσαν πρόσφατα ἐνῶ την κατεῖχαν οἱ Οἰζόλες Λοκροί].
14. ἀθρόα τε **τῇ δυνάμει** ἡμῶν οὐδεὶς πω πολέμιος **ἐνέτυχε** διὰ τὴν τοῦ ναυτικοῦ τε ἅμα ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ἐν τῇ γῆ ἐπὶ πολλὰ ἡμῶν αὐτῶν ἐπίπεμψιν, (Θουκ. Ἰστ. 2.39.3) [και συγκεντρωμένη τη στρατιωτικὴ μας δύναμη ποτέ ως τώρα κάποιος ἀντίπαλός μας δεν τη συνάντησε ολόκληρη και γιατί φροντιζομε ταυτόχρονα και το ναυτικό μας ἀλλὰ και γιατί την ἴδια στιγμή στέλνουμε μέρος της δυνάμεις μας και σε πολλά ἄλλα μέρη].
15. τοῖς δὲ Μυτιληναίοις ἀνὴρ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν διαβὰς ἐς Εὐβοίαν καὶ πεζῆ ἐπὶ Γεραιστὸν ἐλθὼν, **ὀλκάδος** ἀναγομένης **ἐπιτυχῶν**, πλῶ χρησάμενος καὶ τριταῖος ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἐς Μυτιλήνην ἀφικόμενος ἀγγέλλει τὸν ἐπίπλου, (Θουκ. Ἰστ. 3.3.5.1) [κάποιος ὅμως πέρασε ἀπ' την Αθήνα στην Εὐβοία και πήγε πεζῆ στη Γεραιστό ὅπου πέτυχε ἓνα ἐμπορικό που ἔφευγε, και ἀφού ἐπιβιβάστηκε ἔφτασε την τρίτη μέρα στη Μυτιλήνη ὅπου πληροφόρησε τους Μυτιληναίους για την ἐκστρατεία].
16. οἱ λοιποὶ χωρήσαντες δρόμῳ ἐπὶ τοὺς φεύγοντας τῶν Μακεδόνων **οἷς ἐντύχοιεν** ἔκτεινον, (Θουκ. Ἰστ. 4.127.2) [και οἱ υπόλοιποι ἔτρεξαν βιαστικά προς τους Μακεδόνες που ἔφευγαν και ὅσους συναντούσαν τους σκότωναν].
17. ἔτι δ' **ἐπέτυχον** οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ τῶν Θηβαίων **τισὶν** ἀναχωροῦσιν ἐκ τῆς διώξεως, (Ξεν. Ἑλλ. 4.2.22) [ἀκόμα συνάντησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι και κάποιους Θηβαίους, οἱ οποίοι ἐπέστρεφαν ἀπὸ την καταδίωξη].

18. πάντων τούτων διαμαρτάνοντες τῶν τε ἀγαθῶν ἀποτυγχάνουσι καὶ τοῖς κακοῖς περιπίπτουσι, (Ξεν. Ἀπομν. 4.2.27) [κάθε φορά που αποτυχαίνουν σ' όλα αυτά και τα αγαθά δεν αποκτούσαν και στις συμφορές έπεφταν].
19. αὐτὸς δὲ σὺν Τιγράνῃ καὶ Περσῶν τοῖς ἀρίστοις ἐθήρα ὅπουπερ ἐπιτυγχάνοιεν θηρίοις καὶ ἠϋφραίνεται, (Ξεν. Κύρ. Παιδ. 3.3.5.7) [αυτὸς κυνηγοῦσε μαζί με τον Τιγράνη και τους ἀριστους Πέρσες και χαιρόταν κάθε φορά που συναντούσαν ἀγρια θηρία].

Δ. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. νῦν δέ τις κἄν καταπτύσειε τῶν πατέρων ἐνίων, οἵτινες πρὶν δοκιμάσαι τοὺς μέλλοντας διδάσκειν, δι' ἄγνοιαν, ἔσθ' ὅτε καὶ δι' ἀπειρίαν, ἀνθρώποις ἀδοκίμοις καὶ παρασήμοις ἐγχειρίζουσι τοὺς παῖδας: να βρείτε τις δευτερεύουσες προτάσεις, να τις χαρακτηρίσετε συντακτικά και να δικαιολογήσετε την εκφορά τους [βλ. και Συντακτικό της Αρχαίας Ελληνικής σε Πίνακες, Ντούρος Γ. Κωνσταντίνος, εκδόσεις Ζήτη, σελ. 214 & 205].
2. διδασκάλους γὰρ ζητητέον τοῖς τέκνοις: να αναλύσετε το ρηματικό επίθετο δηλώνοντας αν η σύνταξη είναι προσωπική ή απρόσωπη.
3. πηγὴ γὰρ καὶ ρίζα καλοκαγαθίας τὸ νομίμου τυχεῖν παιδείας: να αναγνωρίσετε συντακτικά τις έντονα γραμμένες λέξεις και να δικαιολογήσετε την πτώση.
4. ἴν' ὀρθὰ τούτων βλαστάνῃ τὰ ἦθη: να γίνει πλήρης συντακτική ανάλυση και να εντοπιστεί το συντακτικό φαινόμενο.
5. πρὶν δοκιμάσαι τοὺς μέλλοντας διδάσκειν: α) πώς δικαιολογείται η εκφορά της πρότασης; β) πότε η πρόταση αυτή θα εκφέρονταν με οριστική αορίστου και πώς θα αποδίδονταν σε αυτή την περίπτωση στη μετάφραση; γ) ποιες άλλες δευτερεύουσες προτάσεις στα αρχαία ελληνικά εκφέρονται με αντίστοιχο τρόπο;
6. καὶ οὕτω τοῦτ' ἐστὶ καταγέλαστον: α) πρόκειται για απρόσωπη έκφραση; αν όχι, γιατί; β) αφού επιφέρετε τις αναγκαίες αλλαγές στην πρόταση κατά τρόπο που να εκφράζεται ευχή ανεκπλήρωτη, να μεταφράσετε την πρόταση και να εντοπίσετε τη νοηματική διαφορά.
7. ἐνίστε γὰρ εἰδότες, αἰσθόμενοι δὲ καὶ ἄλλων αὐτοῖς τοῦτο λεγόντων, τὴν ἐνίων τῶν παιδευτῶν ἀπειρίαν ἅμα καὶ μοχθηρίαν, ὅμως τούτοις ἐπιτρέπουσι τοὺς παῖδας: να αναγνωρίσετε συντακτικά τη μετοχή εἰδότες και να την αναλύσετε· υπάρχει κάποια λέξη η οποία μας διευκολύνει στην αναγνώρισή της;
8. αἰσθόμενοι δὲ καὶ ἄλλων αὐτοῖς τοῦτο λεγόντων: να αντικαταστήσετε τη σύνταξη της μετοχής με άλλη δυνατή, να μεταφράσετε και να δηλώσετε τη νοηματική διαφορά.
9. καὶ καθάπερ τὰς χάρακας οἱ γεωργοὶ τοῖς φυτοῖς παρατιθέασιν, οὕτως οἱ νόμιμοι

τῶν διδασκάλων έμμελεΐς τὰς ύποθήκας καὶ παραινέσεις παραπηγνύουσι τοῖς νέοις: να μετατρέψετε τα υποκείμενα σε εμπρόθετα ποιητικά αίτια και να προβείτε στις απαραίτητες αλλαγές.

ΕΙ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

Τα ρήματα σε -ζω έχουν το δίχρονο της παραλήγουσας βραχύ: π.χ. νομίζω, παρασκευάζω, κομίζω.

ΑΣΚΗΣΗ

α) Να επιλέξετε την απάντηση χαρακτηρίζοντάς την σωστή (Σ) ή λάθος (Λ):

			Σωστό	Λάθος
1	νομίσαι	απαρέμφατο αορίστου		
2	κεκομίσθαι	απαρέμφατο παρακειμένου		
3	νομίσαι	ευκτική αορίστου		
4	παρεσκευάσθαι	απαρέμφατο παρακειμένου		
5	όνομάσαι	ευκτική αορίστου		
6	όνομάσαι	απαρέμφατο αορίστου		
7	ήγωνίσθαι	απαρέμφατο παρακειμένου		
8	κατοικίσαι	απαρέμφατο αορίστου		
9	ήλπίσθαι	απαρέμφατο παρακειμένου		

β) Να διορθώσετε τα εσφαλμένα.

Ε2. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

- πηγή γάρ και ρίζα καλοκαγαθίας τὸ νομίμου τυχεῖν παιδείας. Καὶ καθάπερ τὰς χάρακας οἱ γεωργοὶ τοῖς φυτοῖς παρατιθέασιν, οὕτως οἱ νόμμοι τῶν διδασκάλων έμμελεΐς τὰς ύποθήκας καὶ παραινέσεις παραπηγνύουσι τοῖς νέοις, ἴν' ὀρθὰ τούτων βλαστάνη τὰ ἤθη: να γράψετε τον ίδιο τύπο του επιθέτου στους άλλους βαθμούς.
- Να εντοπίσετε δύο οδοντικόληκτα ρήματα και να γράψετε: α) το απαρέμφατο του ενεργητικού αορίστου και παθητικού παρακειμένου, β) το γ' ενικό της ευκτικής ενεργητικού αορίστου και γ) το β' πληθυντικό παρακειμένου και υπερσυντελικού

παθητικής φωνής σε όλες τις εγκλίσεις.

3. Να προβείτε σε εγκλιτική αντικατάσταση των ρημάτων β' συζυγίας στο χρόνο που βρίσκονται και στον αόριστο.
4. Να εντοπίσετε τα τριτόκλιτα ουσιαστικά και να γράψετε τη γενική ενικού και δοτική πληθυντικού.
5. Να εντοπίσετε τις αόριστες και αναφορικές αντωνυμίες και να γράψετε την ίδια πτώση του άλλου αριθμού.
6. *ένιστε γάρ είδότες, αίσθόμενοι δέ και άλλων αύτοίς τούτο λεγόντων:* να γράψετε τη δοτική πληθυντικού των μετοχών ενεστώτα. Τι παρατηρείτε; Εξηγήστε τη διαφορά και διατυπώστε κανόνα.
7. Να αντιστοιχίσετε τις στήλες. Ένα στοιχείο της β' στήλης περισσεύει. (Οι απαντήσεις να γραφούν στις τελευταίες στήλες)

			Απαντήσεις		
1	παρατιθέασιν	α	πρωτόκλιτο ουσιαστικό	1	
2	καταπτύσειε	β	τριτόκλιτο σιγμόληκτο ουσιαστικό	2	
3	χάρακας	γ	ρήμα β' συζυγίας συμφωνόληκτο	3	
4	ἐμπειρίαις	δ	τριτόκλιτο επίθετο	4	
5	ἐμμελεῖς	ε	ρήμα β' συζυγίας φωνηεντόληκτο	5	
6	ἦθη	στ	τριτόκλιτο αφωνόληκτο ουσιαστικό	6	
		ζ	ευκτική αορίστου		

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ΑΠΛΑ ΡΗΜΑΤΑ

Α

ἄγαμαί *τινα ἢ τι*: θαυμάζω – εκτιμῶ

ἀγαπάω-ῶ *τινα*: συμπαθῶ κάποιον

ἀγαπάω-ῶ *τινι*: αρκούμαι σε κάτι

ἀγαπάω-ῶ + *απαρ.*: συνηθίζω να ἔχω κάτι

ἀγγέλλω (*τι, τινί τι, τινά + κατηγο. μτχ. ειδ.*

πρότ.): αναγγέλλω – κάνω γνωστό

ἀγειρώ *τινά ἢ τι*: συγκεντρώνω

ἀγορεύω (συν. αμτβ.): ομιλῶ

ἄγω *τινά*: οδηγῶ κάποιον

παράγω: παρουσιάζω, εισάγω

ἠσυχίαν ἄγω: ησυχάζω

ἄγω και φέρω *τι*: λεηλατῶ

ἄγω ἑορτήν: εορτάζω

ἀγωνίζομαι (*τινι, πρὸς τινα, + σύστ. αντικ.*):

μάχομαι – πολεμῶ (ἀγωνίζομαι για βραβεῖο)

ἀθυμέω-ῶ: λυπούμαι – χάνω το θάρρος μου

ἀθροίζω: συναθροίζω, συγκεντρώνω – στρατολογῶ

αἰδέομαι-οὔμαι (*τινά, +τελ. απαρ.*): ντρέπομαι, σέβομαι

αἰνέω-ῶ *τινα ἢ τι*: επαινῶ

αἰνίττομαι *τι*: υπονοῶ

αἶρω *τινά ἢ τι*: σηκώνω, υψώνω, μεταφέρω

αἶρω τῷ στρατῷ: ξεκινῶ με το στρατό

ἀπαίρω: αποπλέω

ἐπαίρω: σηκώνω

ἀνταίρω *τινί*: ἀνθίσταμαι

αἶρομαι τὸν κίνδυνον: παίρνω ἐπάνω μου, ἀναλαμβάνω τον κίνδυνο

αἶρομαι τὸν πόλεμον: ἀναλαμβάνω τον πόλεμο

αἶρονται φρυκτοὶ πολέμιοι: υψώνονται πυρσοί, που εἰδοποιούν για την εμφάνιση ἐχθρῶν

αἰρέω-ῶ *τινα, τι*: κυριεύω – συλλαμβάνω

ἀλίσκομαι (παθ. του αἰρῶ): συλλαμβάνομαι – κυριεύομαι – καταδικάζομαι (δικαν. ὅρος)

αἰροῦμαι (μέσο): ἐκλέγω, προτιμῶ

αἰρέομαι-οὔμαι (παθ.): ἐκλέγομαι

αἰσθάνομαι (*τι ἢ τινος, ειδ. πρότ., κατηγο.*

μτχ.): ἀντιλαμβάνομαι, καταλαβαίνω

αἰσχύνω *τινά*: ατιμάζω, ντροπιάζω

αἰσχύνομαι (*τινα, τι, τελ. απαρ. κατηγο. μτχ.*): ντρέπομαι

αἰσχύνομαι τοὺς φίλους: σέβομαι τοὺς φίλους

αἰτιάομαι-ῶμαι (*τινα ἢ τι, τινά τι, τινά τινος*): κατακρίνω, κατηγορῶ

αἰτῶ – αἰτοῦμαι (*τι, τινά τι, τινα + απαρ.*): ζητῶ – απαιτῶ

ἐξαιτῶ: παρακαλῶ

ἐξαιτοῦμαι και παραιτοῦμαι: σῶζω με παρακλήσεις

ἀκμάζω: βρίσκομαι σε ἀκμή – εἶμαι ἀνηρὸς

ἀκμάζει ὁ σίτος: εἶναι ὄρμιμο το σιτάρι

ἀκοντίζω *τινά*: ρίχνω ἀκόντιο – χτυπῶ με ἀκόντιο

ἀκοσμέω-ῶ: παρεκτρέπομαι, ἀπειθαρχῶ

ἀκούω (*τινός ἢ τι, τινός τι, ειδ. πρότ., κατηγο. μτχ., ειδ. απαρ.*): ἀκούω

κακῶς ἀκούω ὑπὸ τινος: κακολογοῦμαι

καλῶς ἀκούω ὑπὸ τινος: επαινοῦμαι

ἀκροάομαι-ῶμαι (*τινος ἢ τινός τι*): ἀκούω προσεκτικῶς

ἀλαζονεύομαι: υπερηφανεύομαι για ἀνυπαρκτὰ πράγματα

ἀλίσκομαι: βλ. αἰρῶ

ἀλλάττω ἢ ἀλλάσσω *τι*: μεταβάλλω, ἀλλάζω

ἀλλάττω ή **ἀλλάττομαι** *τί* *τινος*: ανταλλάσσω κάτι προς άλλο
διαλλάττω και **καταλλάττω**: συμφιλιώνω
ἀλλοιόομαι-οῦμαι: μεταβάλλομαι
ἀμαρτάνω (*τινός, τι*): διαπράττω σφάλμα, αποτυχαίνω
ἀμελέω-ῶ (*τινος, τελ. απαρ.*): παραμελώ, δε φροντίζω
ἀμνημονέω-ῶ *τινος*: λησμονώ
ἀμύνω (*τινί ή τινά τι*): βοηθώ κάποιον
ἀμύνομαι *τινα*: αποκρούω κάποιον
ἀμφιέννυμι *τινά τι*: ντύνω – περιβάλλω
ἀμφισβητώ (*τι, τι* *περί* *τινος*): φιλονικώ με κάποιον για κάτι
ἀμφισβητώ (*ειδ. απαρ. ή ειδ. πρότ., τινος τι-νι*): ἀμφισβητώ ότι
ἀναλίσκω & ἀναλώω-ῶ *τι*: ξοδεύω, δαπανώ
ἀνδραποδίζω *τινά*: κάνω κάποιον δούλο, υποδουλώνω
ἀνδριαντοποιώ: κατασκευάζω ανδριάντες
ἀνέχομαι (*τινος, τινα + κατηγο. μτχ.*): υποφέρω, υπομένω
ἀνιάω-ῶ *τινά*: λυπώ, στενοχωρώ
ἀνιάομαι-ῶμαι *τι*: λυπούμαι, στενοχωρούμαι
ἀξιόω-ῶ (*τινά τινος, τινα + τελ. απαρ., τελ. απαρ.*): κρίνω, θεωρώ άξιο – έχω την αξίωση
ἀπαγορεύω (*τινά + τελ. απαρ., κατηγο. μτχ.*): δεν επιτρέπω – κουράζομαι
ἀπαντάω-ῶ *τινι*: συναντώ
ἀποδημέω-ῶ: είμαι μακριά απ' την πατρίδα
ἀπειθέω-ῶ *τινι*: απειθαρχώ, δεν υπακούω
ἀπεχθάνομαι (*τινα, τι*): μισώ κάποιον, γίνομαι μισητός από κάποιον
ἀπιστέω-ῶ *τινι*: δυσπιστώ, δεν πιστεύω – αμφιβάλλω
ἀπολαύω (*τινός, τινός τι*): απολαμβάνω, καρπώνομαι

ἀπόλλυμι *τινα ή τι*: καταστρέφω – χάνω – φονεύω
ἀπόλλυμαι: χάνομαι – καταστρέφομαι – πεθαίνω
ἀπορέω-ῶ *τινος*: στερούμαι
ἀπορέω-ῶ (*περί* *τινος, πλάγ. ερωτ. πρότ.*): βρίσκομαι σε αμηχανία
ἄπτω *τι* – **ἄπτομαι** *τινος*: εγγίζω κάτι, πιάνομαι από κάτι
ἀργέω-ῶ: είμαι νωθρός, οκνηρός – δεν κάνω τίποτε
ἀριστάω-ῶ ή ἀριστοποιούμαι: (προ)γευματίζω
ἄρρωστέω-ῶ: είμαι ἄρρωστος
ἄρχω *τινός*: αρχίζω κάτι που θα τελειώσουν άλλοι – είμαι ἄρχοντας – κυβερνώ
ἄρχομαι *τινος*: αρχίζω κάτι που θα τελειώσω ο ίδιος
ἄρχομαι + κατηγο. μτχ.: βρίσκομαι στην αρχή
ἄρχομαι + απαρ.: καταπιάνομαι για πρώτη φορά
ἄρχομαι (αμτβ.): κυβερνιέμαι
ἀσεβέω-ῶ (*σύστ. αντικ., κατά τινος*): είμαι ασεβής – φέρομαι με ασέβεια
ἀσπάζομαι *τινα*: υποδέχομαι κάποιον ευγενικά – χαιρετίζω – αγαπώ εγκάρδια
ἀτιμάζω *τινά ή τι*: δεν τιμώ – περιφρονώ
ἀτιμάζω *τινά τινος*: θεωρώ κάποιον ανάξιο για κάτι
ἀτιμώω-ῶ (*δικαν. όρος*): τιμωρώ κάποιον με στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων
ἀτυχέω-ῶ: είμαι ατυχής, δυστυχών
ἀτυχέω-ῶ *τινος*: αποτυχαίνω
αὐλέω-ῶ: παίζω τον αυλό
αὐλίζομαι: διανυκτερεύω στο ύπαιθρον
αὐτομολέω-ῶ: λιποτακτώ, δραπετεύω στους αντιπάλους
αὐτοσχεδιάζω: ομιλώ ή ενεργώ πρόχειρα ή απερίσκεπτα – επινοώ, μηχανεύομαι, καταστρώνω σχέδιο πρόχειρα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟ ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟ

A. Τόνος των εγκλιτικών

ΕΓΚΛΙΤΙΚΕΣ ΛΕΞΕΙΣ

1. οι μονοσύλλαβοι τύποι των πλάγιων πτώσεων της προσωπικής αντωνυμίας (μοῦ, μοί, μέ, σοῦ, σοί, σέ, οὗ, οἷ, ἔ),
2. η αόριστη αντωνυμία τίς, τί εκτός από το ἄττα,
3. οι δισύλλαβοι τύποι της οριστικής ενεστώτα του εἰμί και φημί,
4. τα επιρρήματα: ποῦ, ποί, ποθέν – πώς, πῆ – πῆ, ποτέ και
5. τα μόρια γέ, τέ, ποί, πέρ, πῶ, νύν, δέ.

Ο τόνος των εγκλιτικών **ανεβαίνει** στην τελευταία συλλαβή της προηγούμενης λέξης, **αρκεί να μην οξύνεται η παραλήγουσά της** και να μην υπάρχει στίξη ή έκθλιψη. Αλλιώς παραμένει στο εγκλιτικό ή χάνεται.

ἄμπελος τις, κῆπος τις, ἄνθρωποι τινες, εἴ τις ἐστί μοι φίλος **ἀλλά**

φίλοι τινές, λόγοι τινές, λόγος τις, φέρω τι, καλῶ τινας, τιμῶ σε, ἀγαθός τις, καλόν δ' ἐστίν, Ὅμηρος, φασί, τυφλός ἦν, ἐκεῖνα σοί λέγω – οὐκ ἐκεῖνω, κατά σοῦ.

B. Πάθη φωνηέντων

1. **Συναίρεση:** τιμάομεν → τιμῶμεν, συκέα → συκῆ, προέλεγον → προύλεγον.
2. **Κράση:** τοῦνομα, μεντᾶν, ἐγάμαι, κάγῶ, ταῦτά, ὠγαθέ, προῦργου, κᾶτα, κᾶν, κᾶν, θᾶτερον, χίκετεύετε, τοῦργον ἢ τοῦργον, τᾶλλα ἢ τᾶλλα, ἄνθρωπος, ἄν, ἀγῶ.
3. **Έκθλιψη:** ἀπ' ἐμοῦ, ὄτ' ἦλθεν, δεῖν' ἔπαθον (αναβιβασμός τόνου), φήμ' ἐγῶ, ἔπτ' ἦσαν, νύχθ' ὄλην (δάσυνση).

Δεν εκθλίβονται: α) το τελικό *υ* οποιασδήποτε λέξης, β) το τελικό φωνήεν: των άρθρων **τό, τά**, του συνδέσμου **ὅτι**, των αντωνυμιών **ὄ, τι, τί** (αόριστης και ερωτηματικής) και των προθέσεων **πρό περί, ἄχρι μέχρι**

4. **Μετάθεση:** Η μετατόπιση ενός βραχύχρονου φωνήεντος μέσα στην ίδια λέξη σε άλλη θέση, Πνύκα, Πύκνα.
5. **Αφομοίωση:** Η εξομοίωση ενός βραχύχρονου φωνήεντος προς το προηγούμενο ή επόμενο φωνήεν, ἔτερος (ἄτερος), Ὀρχομενός (Ερχομενός), ὀβολός (ὀβελός).

6. **Τροπή**, ποιοτική μεταβολή ή ετεροίωση: λέγω – λόγος, ρήγνυμι – ῥωγμή, λοιπός – λείπω, ἀμοιβή – αμείβω.
7. **Ποσοτική μεταβολή**: Βράχυνση (το μακρό γίνεται βραχύ): ἀκούω – ἀκοή, τίθημι – τίθεμαι, λείπω – ἔλιπον, Ἐκταση (το βραχύ μακρό): ποιέω – ποιητής, ποίημα, ὀφείλω – ὄφειλον.
8. **Αφαίρεση**: αἰεί ← αἰεί, Ἀρεοπαγίτης ← Ἀρειοπαγίτης.
9. **Συγκοπή**: μητέρος → μητρός, πατέρος → πατρός, γιγένομαι → γίγνομαι.
10. **Ανάπτυξη**: πατράσι ← πατρ-σι, ἀνδράσι ← ἀνδρ-σι.
11. **Αντιμεταχώρηση**: Αμοιβαία αλλαγή του χρόνου μεταξύ δυο γειτονικών φωνηέντων: βασιλέως ← βασιλῆος, πόλεως ← πόλης.
12. **Αντέκταση ή αναπληρωματική έκταση**: η έκταση ενός βραχέος φωνηέντος σε μακρό φωνήεν ή δίφθογγο, αφού πρώτα προηγηθεί η αποβολή συμφώνου ή συμφώνων που βρίσκονται μετά από αυτό. Ἰέρουσι ← γέροντ-σι, τάλας ← τάλαν-ς, δεικνῦσι ← δεικνύντ-σι.
13. **Μετάπτωση**: η σειρά των αλληπάλληλων παθήσεων του φωνηέντος ενός αρχικού θέματος: φέρ-ω, φόρ-ος, φώρ.

Γ. Πάθη συμφώνων

1. **Αποβολή**: γέγραφ-σθε, ἐλύεσο > ἐλύου, σίστημι > ἴστημι, γένεσ-σι > γένεσι (απλοποίηση), ἔνευμα < ἔνεμ-σα < ἔνεμμα (αφομοίωση του σ, απλοποίηση του μ, αντέκταση του ε > ει), πᾶς < πάντ-ς, ἄνακτ-ς > ἄναξ, το πᾶν < παντ.
2. **Ανάπτυξη συμφώνων**: μεσημ(β)ρία, ἀνέρος < ἀν-δ-ρός, ἔρριπτον, ἄρρωστος.
3. **Επένθεση (μετάθεση του j)**: σπείρω < σπερ-j-ω, ὑφαίνω < ὑφαν-j-ω.
4. **Ἐνωση ή συγχώνευση συμφώνων**: ἔπραξα < ἔπραγ-σα, φυλάκ-j-ω > φυλάττω, νομίζω < νομίδ-j-ω, πᾶσα < πάντ-j-α < πανσα, λυθεῖσα < λυθέντ-j-α < λυθένσα (τ+j = σ, αποβολή ν, αντέκταση).
5. **Αφομοίωση συμφώνων**: γράμμα < γράφ-μα, ἔστειλα < ἔστελλα, ἔκρινα < ἔκρινσα < ἔκριννα, στέλλω < στέλ-j-ω.
6. **Ανομοίωση συμφώνων**: με τροπή: τέθυκα < θέθυκα, κεχόρευκα < χεχόρευκα, λύθητι < λύθηθι, με αποβολή: ἀγήοχα < ἀγήγοχα.
7. **Τροπή συμφώνων**: γραπτός < γραφτός, ἐδιώχθην < ἐδιώκθην, τετράφθε < τετράπ-σθε, πέπεισμαι < πέπειθ-μαι, συμπέμπω < συν-πέμπω, συγγνώμη < συν-γνώμη, ἐμπνέω < ἐν-πνέω.

**ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΕΡΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ
ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ**

Α

- Ἀγγέλλω**, ἤγγελλον, ἀγγελῶ, ἤγγειλα - ἤγγε-
λον, ἤγγελκα, ἤγγέλκειν // **ἀγγέλλο-
μαι**, ἤγγελλόμην, ἀγγελοῦμαι - ἀγγελ-
θήσομαι, ἤγγειλάμην - ἤγγέλην, ἤγγελ-
μαι, ἤγγέλην.
- Ἀγείρω**, ἤγειρον, ἀγερῶ, ἤγειρα, ἀγήγερ-
κα, ἀγηγέρκειν // **ἀγείρομαι**, ἤγειρό-
μην, ἀγεροῦμαι ἀγερθήσομαι, ἤγειρά-
μην - ἤγέρθην, ἀγήγερμαι, ἀγηγέρμην.
- Ἀγορεύω**, ἠγόρευον, ἀγορεύσω - ἐρῶ, ἠγό-
ρευσα - εἶπον, ἠγόρευκα - εἶρηκα, ἠγο-
ρευέκειν - εἰρήκειν // **ἀγορεύομαι**, ἠγο-
ρευόμην, ἀγορευσομαι - ῥηθήσομαι,
ἠγορευθήν - ἐρρήθην, εἶρημαι, εἰρήμην.
- Ἄγω**, ἤγον, ἄξω, ἤγαγον, ἤχα - ἀγήοχα,
ἤχειν - ἀγηόχειν // **ἄγομαι**, ἠγόμην,
ἄξομαι - ἀχθήσομαι, ἠγαγόμην - ἤχθην,
ἤγμαι, ἤγμην.
- Αἰνέω-ῶ**, ἤνουν, αἰνέσομαι & αἰνέσω, ἤνε-
σα, ἤνεκα, ἤνέκειν // **αἰνοῦμαι**, ἠνούμην,
αἰνεθήσομαι, ἠνέθην, ἤνημαι, ἠνήμην.
- Αἰρέω-ῶ**, ἤρουν, αἰρήσω, εἶλον, ἤρηκα,
ἠρήκειν // **αἰροῦμαι**, ἠρούμην, αἰρή-
σομαι - αἰρεθήσομαι, εἰλόμην - ἠρέθην,
ἤρημαι, ἠρήμην.
- Αἶρω**, ἤρον, ἀρῶ, ἤρα, ἤρκα, ἤρκειν //
αἶρομαι, ἠρόμην, ἀροῦμαι - ἀρθήσομαι,
ἠράμην - ἤρθην, ἤρμαι, ἤρμην.
- Αἰσθάνομαι**, ἠσθανόμην, αἰσθήσομαι,
ἠσθόμην, ἠσθημαι, ἠσθήμην.
- Αἰσχύνω**, ἠσχυνον, αἰσχυνῶ, ἠσχυ-
να, ἠσχυγκα (& ἠσχυκα), ἠσχύγκειν
(-κειν) // **αἰσχύνομαι**, ἠσχυνόμην,
αἰσχυνοῦμαι - αἰσχυνθήσομαι, ἠσχυ-
νάμην - ἠσχύνην, ἠσχυμμαι (-νσαι,
-νται...), ἠσχύμμην (- νοσ...)
- Αἰτιάομαι-ῶμαι**, ἠτιώμην, αἰτιάσο-
μαι - αἰτιαθήσομαι, ἠτιασάμην - ἠτιά-
θην, ἠτίαμαι, ἠτιάμην.
- Ἄκουω**, ἤκουον, ἀκούσομαι, ἤκουσα, ἀκή-
κοα, ἀκηκόειν & ἠκηκόειν // **ἀκούομαι**,
ἠκούόμην, ἀκουσθήσομαι, ἠκούσθην,
ἠκουσμαι, ἠκούσμην.
- Ἄλίσκομαι**, ἠλίσκόμην, ἀλώσομαι, ἐάλων -
ἤλων, ἐάλωκα & ἤλωκα, ἠλώκειν.
- Ἀλλάττω & ἀλλάσσω**, ἠλλαττον, ἀλλάξω,
ἠλλαξα, ἠλλαχα, ἠλλάχειν // **ἀλλάτ-
τομαι**, ἠλλαττόμην, ἀλλάξομαι - ἀλλα-
χθήσομαι - ἀλλαγήσομαι, [ἠλλαξά-
μην] - ἠλλάχθην - ἠλλάγην, ἠλλαγμαί,
ἠλλάγμην.
- Ἄλλομαι**, ἠλλόμην, ἀλοῦμαι, ἠλάμην - ἠλό-
μην, [ἤλμαι, ἤλμην].
- Ἄμαρτάνω**, ἠμάρτανον, ἀμαρτήσο-
μαι, ἠμαρτον, ἠμάρτηκα, ἠμαρτήκειν
// **ἀμαρτάνεται** (απρ.), ἠμαρτάνετο,
ἠμαρτήθη, ἠμάρτηται, ἠμάρτητο.
- Ἄναλίσκω & ἀναλώω-ῶ**, ἀνήλισκον &
ἀνήλουν, ἀναλώσω, ἀνήλωσα, ἀνήλω-
κα, ἀνηλώκειν // **ἀναλίσκομαι & σπν.**
ἀναλοῦμαι, ἀνηλίσκόμην & σπν. ἀνη-
λούμην, ἀναλωθήσομαι, ἀνηλώθην,
ἀνήλωμαι, ἀνηλώμην.
- Ἄνεχομαι**, ἠνειχόμην, ἀνέξομαι, ἠνεσχό-
μην.
- Ἄπεχθάνομαι**, ἀπηχθανόμην, ἀπεχθήσομαι,
ἀπηχθόμην, ἀπήχθημαι, ἀπηχθήμην.
- Ἄποδιδράσκω**, ἀπεδιδρασκον, ἀποδράσο-
μαι, ἀπέδραν, ἀποδέδρακα, ἀπεδεδρά-
κειν.
- Ἄποθνήσκω**, ἀπέθνησκον, ἀποθανοῦμαι,
ἀπέθανον, τέθνηκα, ἐτεθνήκειν.

Ἀπόλλυμι, ἀπόλλυν, ἀπολώ, ἀπώλεσα, ἀπολώλεκα, ἀπωλωλέκειν // **ἀπόλλυμαι**, ἀπολλύμην, ἀπολοῦμαι, ἀπωλόμην, ἀπόλωλα, ἀπωλώλειν.

Ἄπτω, ἤπτον, ἄψω, ἤψα // **ἄπτομαι**, ἤπτόμην, ἄψομαι - ἀφθήσομαι, ἠψάμην - ἠφθην, ἤμμαι, ἤμμην.

Ἄρχω, ἤρχον, ἄρξω, ἤρξα [ἤρχα, ἤρχειν] // **ἄρχομαι**, ἠρχόμην, ἄρξομαι - ἀρχθήσομαι, ἀρξάμην - ἠρχθην, ἤργμαι, ἤργμην.

Ἀφικνέομαι-οῦμαι, ἀφικνούμην, ἀφίζομαι, ἀφικόμην, ἀφίγμαι, ἀφίγμην.

Ἄχθομαι, ἠχθόμην, ἀχθέσομαι, ἠχθέσθην.

B

Βαίνω, ἔβαινον, βήσομαι, ἔβην, βέβηκα, ἐβεβήκειν

Βάλλω, ἔβαλλον, βαλώ, ἔβαλον, βέβληκα, ἐβεβλήκειν // **βάλλομαι**, ἐβαλλόμην, βαλοῦμαι - βληθήσομαι, ἐβαλόμην - ἐβλήθην, βέβλημαι, ἐβεβλήμην.

Βιβάζω, ἐβίβαζον, βιβῶ, ἐβίβασα // **βιβάζομαι**, ἐβιβαζόμην, βιβῶμαι, ἐβιβασάμην.

Βούλομαι, ἐβουλόμην & ἠβουλόμην, βουλήσομαι, ἐβουλήθην & ἠβουλήθην, βεβούλημαι, ἐβεβουλήμην

Γ

Γίγνομαι, ἐγιγνόμην, γενήσομαι - γενηθήσομαι, ἐγενόμην - ἐγενήθην, γέγονα & γεγέννημαι, ἐγεγόνειν & ἐγεγενήμην.

Γινώσκω, ἐγίγνωσκον, γνώσομαι, ἔγνω, ἔγνωκα, ἐγνώκειν // **γινώσκομαι**, ἐγινωσκόμην, γνωστήσομαι, ἐγνώσθην, ἔγνωσμαι, ἐγνώσμην.

Γράφω: σχηματίζεται ομαλά.

Δ

Δέδοικα ή **δέδια** (Πρκ. με σημ. Εν.) ἔδεδοίκειν ή ἔδεδειν (Υπερσ. με σημ. Πρτ.),

δείσομαι - δείσω, ἔδεισα, [πεφόβημαι, ἐπεφοβήμην].

Δείκνυμι, ἐδείκνυν, δείξω, ἔδειξα, δέδειχα, ἐδεδειχείν // **δείκνυμαι**, ἐδεικνύμην, δείζομαι - δειχθήσομαι, ἐδειξάμην - ἐδειχθην, δέδειγμαι, ἐδεδείγμην.

Δέω (έχω ανάγκη), ἔδεον, δεήσω, ἐδέησα, δεδέηκα, ἐδεδεήκειν. Συνηθέστερα απρόσ.: **δεῖ** (πρέπει, είναι ανάγκη, επιβάλλεται), ἔδει, δεήσει, ἐδέησε, δεδέηκε, ἐδεδεήκει // **δέομαι** (πάντοτε προσ.), ἐδεόμην, δεήσομαι, ἐδεήθην, δεδέημαι, ἐδεδεήμην.

Δέω-ῶ (δένω), ἔδουν, δήσω, ἔδησα, δέδεκα, ἐδεδέκειν // **δοῦμαι**, ἐδούμην, δήσομαι - δεθήσομαι, ἐδησάμην - ἐδέθην, δέδεμαι, ἐδεδέμην.

Διαλέγομαι, διελεγόμην, διαλέξομαι - διαλεχθήσομαι, διελέχθην, διείλεγμαι, διείλεγμην.

Δίδωμι, ἐδίδουν, δώσω, ἔδωκα, δέδωκα, ἐδεδώκειν // Παθ. **δίδομαι**, ἐδιδόμην, δοθήσομαι, ἐδόθην, δέδομαι, ἐδεδόμην // Μέσο (πάντοτε σύνθετο με τις προθέσεις από, ἐκ) ἀποδίδομαι (πωλώ), ἀπεδιδόμην, ἀποδώσομαι, ἀπεδόμην, ἀποδέδομαι, ἀπεδεδόμην.

Δοκέω-ῶ, ἐδόκουν, δόξω & δοκήσω, ἔδοξα & ἐδόκησα, δεδόκηκα, ἐδεδοκήκειν. Συνηθέστερα απρόσωπο: **δοκεῖ**, ἐδόκει, δόξει, ἔδοξε, δέδοκται & δεδογμένον ἦν.

Δύναμαι, ἐ(ἠ)δυνάμην, δυνήσομαι - δυνηθήσομαι, [ἐδυνησάμην], ἐ(ἠ)δυνήθην - ἐδυνάσθην, δεδύνημαι, ἐδεδυνήμην.

Δύω & **δύνω**, ἔδυον & ἔδυνον, δύσω, ἔδυσα, [σπν. δέδυκα] // Μέσο: **δύομαι**, ἐδυόμην, δύσομαι, σπν. ἐδυσάμην - ἔδυν, δέδυκα, ἐδεδύκειν // Παθ.: **δύομαι**,

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1ο κριτήριο

A. ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφώντας, Κύρου Ανάβασις, Γ, 1.4-8

Μετά τη δολοπλοκία του Τισσαφέρνη που οδήγησε στη σύλληψη και θανάτωση των στρατηγών και λοχαγών τους, οι Έλληνες περιήλθαν σε απελπιστική κατάσταση. Τότε ξεχώρισε ως μοναδική ηγετική φιγούρα ο ίδιος ο Ξενοφώντας. Στο παρακάτω απόσπασμα πληροφορούμαστε τις συνθήκες κάτω από τις οποίες εντάχθηκε στο στράτευμα του Κύρου (Ο Ξενοφών με τη συμβουλή του Σωκράτη επισκέπτεται το μαντείο των Δελφών και ζητά συμβουλές και οδηγίες σχετικά με το μεγάλο αυτό εγχείρημα).

Ἦν δὲ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὃς οὔτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης ὦν συνηκολούθει, ἀλλὰ Πρόξενος αὐτὸν μετεπέμψατο οἰκοθεν ξένος ὦν ἀρχαῖος· ὑπίσχεϊτο δὲ αὐτῷ, εἰ ἔλθοι, φίλον αὐτὸν Κύρῳ ποιήσῃν, ὃν αὐτὸς ἔφη κρεῖττω ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος. ὁ μέντοι Ξενοφῶν ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν **ἀνακοινοῦται** Σωκράτει τῷ Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας. καὶ ὁ Σωκράτης ὑποπεύσας μὴ τι πρὸς τῆς πόλεως ὑπαίτιον εἶη Κύρῳ φίλον (τὸ) γενέσθαι, ὅτι ἐδόκει ὁ Κύρος προθύμως τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας συμπολεμήσαι, συμβουλεύει τῷ Ξενοφῶντι ἐλθόντα εἰς Δελφοὺς **ἀνακοινῶσαι** τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας. ἐλθὼν δ' ὁ Ξενοφῶν **ἐπήρητο** τὸν Απόλλω τίνι ἂν θεῶν θύων καὶ εὐχόμενος κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν ὁδὸν ἣν ἐπινοεῖ καὶ καλῶς πράξας σωθεῖη. καὶ ἀνείλεν αὐτῷ ὁ Απόλλων θεοῖς οἷς ἔδει θύειν. ἐπεὶ δὲ πάλιν ἤλθε, λέγει τὴν μαντείαν τῷ Σωκράτει. ὁ δ' ἀκούσας **ἠτιᾶτο** αὐτὸν ὅτι οὐ τοῦτο πρῶτον ἠρώτα πότερον λῶον εἶη αὐτῷ πορεύεσθαι ἢ μένειν, ἀλλ' αὐτὸς κρίνας ἰτέον εἶναι τοῦτ' ἐπυνθάνετο ὅπως ἂν κάλλιστα πορευθεῖη.

B. ΕΡΩΤΗΣΗ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ

ΜΟΝΑΔΕΣ 20

1. α) Ποιες πληροφορίες μας δίνει το κείμενο για τον Ξενοφώντα τον Αθηναίο και ποια η σχέση του με τον Πρόξενο; [5 μον.] β) ποια η ένσταση του Σωκράτη σχετικά με τη μαντεία; [5 μον.] Μονάδες 10
2. Να μεταφράσετε το απόσπασμα: «καὶ ὁ Σωκράτης ὑποπεύσας [...] καὶ καλῶς πράξας σωθεῖη». Μονάδες 10

Γ. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

ΜΟΝΑΔΕΣ 10

1. ὃν αὐτὸς ἔφη κρεῖττω ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος: αφού δηλώσετε τον πρώτο ὄρο σύγκρισης [1 μον.] να αποδώσετε το β' ὄρο με ἄλλο τρόπο [2 μον.]. Μονάδες 3

2. συμβουλεύει τῷ Ξενοφῶντι ἐλθόντα εἰς Δελφοὺς ἀνακοινῶσαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας: να τρέψετε τον πλάγιο λόγο σε ευθύ [3 μον.] και στη συνέχεια να αναλύσετε τη μετοχή σε δευτερεύουσα πρόταση [2 μον.]. Μονάδες 5
3. «Πρόξενος αὐτὸν μετεπέμψατο οἴκοθεν»: να εξαρτηθεῖ η πρόταση ἀπὸ τη φράση **Σωκράτης ἔγνω** και να αποδοθεῖ με κατηγορηματικὴ μετοχή. Μονάδες 2
4. Πρόξενος αὐτὸν μετεπέμψατο οἴκοθεν: α) να δηλώσετε την κίνηση σε τόπο αντικαθιστώντας τον προσδιορισμό της ἀπὸ τόπου κίνησης, χρησιμοποιώντας την ἴδια ρίζα [1 μον.] και β) να μεταγράψετε στα αρχαία ελληνικά τη φράση: *Ο Ξενοφώντας παρέμεινε στην πατρίδα* [3 μον.]. Μονάδες 4
5. ὁ δ' ἀκούσας ἡτιᾶτο αὐτὸν ὅτι οὐ τοῦτο πρῶτον ἠρώτα πότερον λῶον εἶη αὐτῷ πορεύεσθαι ἢ μένειν: να γράψετε τις δευτερεύουσες προτάσεις [1 μον.] και να δηλώσετε το εἶδος [1 μον.] και το συντακτικὸ τους ρόλο [1 μον.]. Μονάδες 3
6. ἐπεὶ δὲ πάλιν ἦλθε, λέγει τὴν μαντείαν τῷ Σωκράτει: να συμπτύξετε τη δευτερεύουσα πρόταση σε μετοχή. Μονάδα 1
7. αὐτὸς κρίνας ἰτέον εἶναι τοῦτ' ἐπυνθάνετο: να αναλύσετε το ρηματικὸ επίθετο. Μονάδες 2

ΜΟΝΑΔΕΣ (20/2) 10

Δ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

ΜΟΝΑΔΕΣ 10

1. Να γράψετε ὅ,τι δηλώνεται στην παρένθεση:
στρατιώτης: , (κλητ. ενικού & δοτ. πληθυντικού),
ἀναγνούς , (δοτική ενικού & πληθυντικού),
τῆς πόλεως , (αιτιατική και κλητική ενικού)
Μονάδες 3
2. ἐλθὼν δ' ὁ Ξενοφῶν ἐπήρετο τὸν Ἀπόλλω τίνι ἂν θεῶν θύων και εὐχόμενος κάλλιστα ἔλθοι τὴν ὁδὸν // ὃν αὐτὸς ἔφη κρείττω ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος: να γράψετε τον αντίστοιχο τύπο του επιθέτου ἢ του επιρρήματος στους ἄλλους βαθμούς.
Μονάδες 4
3. ὑπισχνεῖτο δὲ αὐτῷ, εἰ ἔλθοι, φίλον αὐτὸν Κύρω ποιήσῃν, ὃν αὐτὸς ἔφη κρείττω ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος: να θέσετε στη θέση των αντωνυμιῶν τα ονόματα που αντικαθιστούν.
Μονάδες 5
4. συμβουλεύει τῷ Ξενοφῶντι ἐλθόντα εἰς Δελφοὺς ἀνακοινῶσαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας. ἐλθὼν δ' ὁ Ξενοφῶν ἐπήρετο τὸν Ἀπόλλω τίνι ἂν θεῶν θύων και εὐχόμενος κάλλιστα και ἄριστα ἔλθοι τὴν ὁδὸν ἣν ἐπινοεῖ και καλῶς πράξας σωθεῖν: να γράψετε το β' ενικό πρόσωπο του ενεστώτα σε ὅλες τις εγκλίσεις ενός ρήματος σε ἄω/ῶ και ενός σε ὁω/ῶ στη φωνή που βρίσκονται.
Μονάδες 4

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Α. ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Πρέπει να αναζητούμε για τα παιδιά μας δασκάλους, οι οποίοι είναι άψογοι στη ζωή τους, άμεμπτοι στη συμπεριφορά τους και άριστοι στις γνώσεις τους. Γιατί πηγή και ρίζα της καλοκαγαθίας (της χρηστότητας και της αρετής) είναι το να αποκτήσουμε σωστή παιδεία. Και όπως ακριβώς οι γεωργοί τοποθετούν στηρίγματα πλάι στα φυτά, έτσι και οι σωστοί δάσκαλοι εμφυτεύουν στους νέους γνωστικές υποδείξεις και συμβουλές, για να αναπτύσσονται σωστά τα ήθη τους. Τώρα, όμως, θα μπορούσε κανείς και να φτύσει (προσβάλει) μερικούς πατέρες, οι οποίοι (γιατί αυτοί), προτού να δοκιμάσουν αυτούς που πρόκειται να διδάξουν τα παιδιά τους, από άγνοια και μερικές φορές από απειρία, αναθέτουν τα παιδιά τους σε ανθρώπους ακατάλληλους και σκάρτους. Και δε θεωρείται αυτό καταγέλαστο αν το κάνουν από άγνοια, αλλά αυτό είναι το εντελώς παράδοξο. Ποιο είναι αυτό; Ότι μερικές φορές, δηλαδή, αν και γνωρίζουν, καθώς πληροφορούνται και από άλλους που τους λένε αυτό, την απειρία και τη φαυλότητα ορισμένων δασκάλων/εκπαιδευτών, παρόλα αυτά αναθέτουν σ' αυτούς τα παιδιά τους.

Β. ΕΡΩΤΗΣΗ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ: Γενικά, ο Πλούταρχος στο κείμενο αυτό, εκφράζοντας τις παιδαγωγικές του αντιλήψεις, θεωρεί πολύ σπουδαίο πράγμα για τα παιδιά την απόκτηση σωστής παιδείας, καθώς αυτή συμβάλλει στην πνευματική τους ολοκλήρωση. Γι' αυτό και θεωρεί χρέος των γονιών να αναθέτουν τα παιδιά τους σε σωστούς δασκάλους.

Στην προσπάθειά τους αυτή οι γονείς είναι δυνατόν να μην επιλέξουν τους κατάλληλους δασκάλους. Αυτό μπορεί να οφείλεται είτε στην απειρία τους –στην περίπτωση αυτή δεν φαίνεται ιδιαίτερα σκληρός μαζί τους–, είτε, το λιγότερο, σε αδιαφορία. Γιατί πώς, αλήθεια, μπορεί να χαρακτηρίσει κανείς τους γονείς εκείνους που, μολονότι γνωρίζουν από προσωπική εμπειρία ή από πληροφόρηση άλλων ότι οι μελλοντικοί δάσκαλοι των παιδιών τους είναι και άπειροι και φαύλοι (στερημένοι ηθικών αρχών), παρόλα αυτά αναθέτουν τα παιδιά τους σ' αυτούς;

Δ. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. *οἷτινες δι' ἄγνοιαν, ἔσθ' ὅτε καὶ δι' ἀπειρίαν, ἀνθρώποις ἀδοκίμοις καὶ παρασήμοις ἐγχειρίζουσι τοὺς παῖδας:* δευτερεύουσα αναφορική και αιτιολογική πρόταση (προηγείται φράση που απαιτεί αιτιολόγηση, *καταπτύσειεν ἄν*), εκφέρεται με οριστική, όπως και οι απλές αιτιολογικές προτάσεις και δηλώνει το πραγματικό.
πρὶν δοκιμάσαι τοὺς μέλλοντας διδάσκειν: δευτερεύουσα χρονική πρόταση· εισάγεται με το χρονικό σύνδεσμο *πρὶν*, εκφέρεται με απαρέμφατο, γιατί η κύρια πρόταση είναι καταφατική.
2. *δεῖ ζῆτεῖν (ἡμᾶς) διδασκάλους τοῖς τέκνοις.* Πρόκειται για απρόσωπη σύνταξη.
3. *καλοκαγαθίας:* γενική υποκειμενική, καθώς εξαρτάται από κατηγορούμενο μη μεταβατικής έννοιας (*πηγάζει και ρίζοι ἢ καλοκαγαθία*) // *παιδείας:* αντικείμενο σε γενική στο απαρέμφατο *τυχεῖν* (ρήμα επιτυχίας).
4. Τελική πρόταση. Εισάγεται με τον τελικό σύνδεσμο ἵνα, εκφέρεται με υποτακτική και δη-

λώνει σκοπό προσδοκώμενο και λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του σκοπού. *Βλαστάνη*: ρήμα, *τὰ ἤθη*: υποκείμενο, *τούτων*: γενική κτητική στο *ἤθη*, *ὀρθά*: προληπτικό κατηγορούμενο στο *ἤθη*. Πρόκειται για αττική σύνταξη (όταν το υποκείμενο είναι πληθυντικού αριθμού γένους ουδέτερου, το ρήμα μπαίνει στο τρίτο ενικό).

5. α) κατά κανόνα, όταν η πρόταση εξάρτησης είναι καταφατική, ο *πρὶν* εκφέρεται με απαρέμφατο και μεταφράζεται *προτού να + υποτακτική*,
β) εάν η πρόταση εξάρτησης ήταν αρνητική, τότε η χρονική θα είχε τη μορφή: *πρὶν ἐδοκίμασαν* και θα μεταφράζονταν → έως ότου δοκίμασαν (πραγματικό),
γ) άλλες απαρεμφατικές συντάξεις: ὥστε + απαρέμφατο, αναφορική αντωνυμία + απαρέμφατο.
6. α) πρόκειται για προσωπική σύνταξη, καθώς αφενός δεν υπάρχει απαρέμφατο, αφετέρου υπάρχει ουδέτερο αντωνυμίας ως υποκείμενο.
β) και εἰ γὰρ μήπω τοῦτ' ἦν καταγέλαστον ἢ καὶ ὄφελεν γὰρ μήπω καταγέλαστον εἶναι: και μακάρι να μη θεωρούνταν αυτό καταγέλαστο. Στην πρώτη περίπτωση (οριστική) εκφράζεται κάτι το πραγματικό, στη δεύτερη (ευχετική οριστική) ευχή ανεκπλήρωτη στο παρελθόν.
7. η μετοχή *εἰδότες* είναι εναντιωματική (*εἰ καὶ ἴσασι*). Η λέξη *ὁμως* της κύριας πρότασης το υποδηλώνει.
8. τα ρήματα *αἰσθάνομαι* και *ἀκούω* συντάσσονται, μεταξύ των άλλων, με α) γενική και κατηγορηματική μετοχή και β) αιτιατική και κατηγορηματική μετοχή. Στην πρώτη περίπτωση (όπως στο παράδειγμά μας) εκφράζουν άμεση αντίληψη ενώ στη δεύτερη έμμεση αντίληψη. Επομένως, για την έμμεση αντίληψη θα είχαμε τη μορφή: *αἰσθόμενοι δὲ καὶ ἄλλους αὐτοῖς τοῦτο λέγοντας*.
9. καὶ καθάπερ αἱ χάρακες ὑπὸ τῶν γεωργῶν τοῖς φυτοῖς παρατίθενται, οὕτως ὑπὸ τῶν νομίμων τῶν διδασκάλων ἐμμελεῖς αἱ ὑποθήκαι καὶ παραινέσεις παραπήγνυνται τοῖς νέοις.

ΕΙ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

ΑΣΚΗΣΗ: 1Σ, 2Λ, 3Σ, 4Σ, 5Σ, 6Λ, 7Λ, 8Λ, 9Σ

2: κεκομίσθαι, 6: ὀνομάσαι, 7: ἠγωνίσθαι, 8: κατοικίσαι

Ε2. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. (νομίμου), νομιμωτέρας, νομιμωτάτης,
(νόμιμοι), νομιμώτεροι, νομιμώτατοι,
(έμμελεῖς), έμμελεστέρας, έμμελεστάτας,
(ὀρθά), ὀρθότερα, ὀρθότατα.
2. α) δοκιμάσαι, δεδοκιμάσθαι, έγχειρίσαι, έγκεχειρίσθαι,
β) δοκιμάσαι/σαι, έγχειρίσαι/σαι,
γ) β' πληθ. παρκ.: δεδοκιμάσθε, δεδοκιμασμένοι, -αι, -α ήτε, δεδοκιμασμένοι, -αι, -α εἴητε/εἴτε, δεδοκίμασθε // έγκεχειρίσθε, έγκεχειρισμένοι, -αι, -α ήτε, έγκεχειρισμένοι, -αι, -α εἴητε/εἴτε, έγκεχειρίσθε,
β' πληθ. υπερσ.: έδεδοκίμασθε, ένεκεχειρίσθε.